

Skjemainformasjon

Skjema	Søknadsskjema for arkiv og museum 2013
Referanse	527180
Innsendt	15.10.2012 19:05:38

Opplysninger om søker

Søker	
Navn på organisasjonen	Jødisk Museum i Trondheim
Institusjonens leder	Frank Jenssen
Postadresse	Postboks 3563 Hospitalsløgkan
Postnummer / Poststed	7419 TRONDHEIM
Tlf. til organisasjon	91573401
Prosjektets kontaktperson	Lise Rebekka Paltiel
Tlf. til kontaktperson	91573401
E-post til kontaktperson	liserebekka@gmail.com
Nettside	http://www.jodiskemuseum.no/
Org. Nr	997172299

Opplysninger om prosjektet

Prosjekt	
Søknaden gjelder	Privatarkiv 2013
Tittel på prosjektet	Plan for samlingsforvaltning

Sammendrag av prosjektet

Jødisk museum i Trondheims (JmT) samlinger med dokumenter, fotos, bøker og gjenstander gir innblikk i det jødiske trossamfunnets og medlemsfamilienes hverdagsliv, og avspeiler hvordan det har vært å leve som jøde i Midt-Norge. Museet vil utarbeide en plan for samlingsforvaltning, med hovedmål om å etablere og videreutvikle en kunnskapsbank basert på materielle og immaterielle kulturuttrykk. Dagens samling har behov for å ordnes og sikres for å kunne bevare og tilgjengeliggjøre den for fremtiden.

Prosjektbeskrivelse

Jødisk museum i Trondheim
Norges første jødiske museum, Jødisk museum i Trondheim, ble etablert av Det Mosaiske Trossamfund i Trondheim (DMT) i 1997.

JmTs formål er gjennom innsamling, konservering, forskning og formidling å øke kunnskapen om jødisk historie og liv i Midt-Norge, herunder midtnorsk innvandringshistorie fra middelalderen til i dag, migrasjonen bakgrunn og forløp, migrantenes kulturelle utvikling og deres forhold til Norge og norsk kultur forøvrig. Foreningen skal også bidra til å opprettholde og utvikle kulturell, historisk og religiøs selvforståelse blant byens og regionens jøder, og fungere som ressurscenter for kunnskapsformidling både eksternt og internt

Norge har ratifisert flere konvensjoner som JmT gjennom sitt arbeid allerede bidrar til å oppfylle. Et revitalisert og styrket museum vil i framtida i enda større grad kunne gi viktige bidrag til dette, og med det bidra til å oppfylle vesentlige deler av Norges forpliktelser knyttet til jødisk religion, kultur og historie.

Jødisk museum i Trondheim ble i 1997 etablert i dugnadens ånd, og videre driftet med samme frivillige innsats frem til 2008. Fra 2008 har museet årlig mottatt 250.000 kroner av Trondheim kommune som tilskudd til en formidlerstilling. JmT har en avtale med Museene i Sør-Trøndelag (MiST) om faglige råd og bistand ifm det pedagogiske opplegget ved JmT. JmT og MiST tar sikte på å utvide det formaliserte samarbeidet; i første omgang knyttet til kompetanse(utveksling), arkivering – og mulig konsolidering eller annen form for forpliktende samarbeid på sikt.

Fra 2011 har museet iverksatt arbeid for å profesjonalisere driften, og det foreligger en strategiplan for dette arbeidet (vedlagt).

Kort om jødisk liv i Trondheim:

De første jødiske familiene etablerte seg i Trondheim på slutten av 1800-tallet. Synagogen ble fort en religiøs, kulturell og sosial møteplass, hvor tradisjoner og identitet ble videreført gjennom samhold og samvær. I tillegg til å etablere institusjoner og funksjoner som videreførte jødisk liv, integrerte

innvanderne seg også i majoritetssamfunnet ved å lære norsk og etablere egne arbeidsplasser blant annet innenfor manufaktur- og skotøybransjen.

Holocaust rammet den jødiske minoriteten i Trondheim hardt og halvparten av trossamfunnets 260 medlemmer ble drept. Relativt sett var dermed det jødiske miljøet i Trondheim det som mistet flest av sine medlemmer i Norge. Til tross for store menneskelige og økonomiske tap, klarte likevel de overlevende å gjenoppbygge deler av jødisk liv i Trondheim. Både hjem og synagoge var blitt overdratt til okkupasjonsmyndighetene, og synagogen var blitt brukt som innkvarteringslokale for tyske soldater. Etter hvert ble flere ramponerte hjem og forretninger istandsatt, og i 1947 ble synagogen gjenåpnet. Parallelt med den materielle istandsettingen ble også det religiøse og sosiale livet gjenreist. Synagogen er i aktiv bruk i dag, og huser også museet.

Arkivet

Siden museets oppstart i 1997 har dokumenter, foto, film, gjenstander, bøker, protokoller og intervju fra det jødiske samfunnet i Trondheim og omegn blitt samlet inn på frivillig innsats. Arkivet har blitt flittig brukt av forskere, i undervisning og av media, og har resultert i blant annet:

- Boka *Jødene fra Trondheim* (2005) i samarbeid med historikeren Jon Reitan ved Falstadsenteret.
- Nettsiden www.grabowski.no (samarbeid med Falstadsenteret i 2010), en læringsressurs for elever i ungdomsskolen og videregående skole.
- Bøkene *Barn på flukt* (gjenfortellinger om okkupasjonen og flukten til Sverige), *Elskede barn* (om unge Cissi Klein som ble deportert til Auschwitz) og *Aldri igjen* (Julius Paltiels beretninger om fangetilværelsen under andre verdenskrig).

Museet tilrettelegger jevnlig for besøk fra forskere og andre som ønsker å benytte museets arkiver i sitt arbeid.

Museets samlinger eies av DMT og utgjør omlag 1500 dokumenter, 1500 foto, 40 hyllemeter bøker og 500 gjenstander. Arkivet gir et stort innblikk i

- trossamfunnets og medlemsfamilienes hverdagsliv, og avspeiler hvordan det har vært å leve som en minoritet/jøde i Trondheim og omegn.
- førkrigshistorie
- religiøse liv
- krigshistorie
- livet etter krigen

Det er viktig å poengtere at arkivet inneholder ikke kun materiale fra Midt-Norge, men også fra Nord-Norge og sør- og vestover, da jødene som kom til Norge flyttet mye på seg og i begynnelsen var omførshandlere før de slo seg ned. Jødene som bodde nordover og noe sørover var/er medlemmer i menigheten

Materialbeskrivelse

I tidsrommet 1880-1900 innvandret i underkant av tretti jødiske familier til byen. Statsborgerbrevet til Henoch Klein fra 1903 er blant annet å finne i arkivet. De færreste jødiske innvanderne satt inne med et nødvendig økonomisk grunnlag for å etablere egen forretningsvirksomhet, og ble omførshandlere. Hele landet utgjorde trondheimsjødene arbeidsmark, men de vanligste reiserutene gikk fra Trøndelag og nordover. I arkivet har man blant annet bilder av jødiske omførshandlere som ferier jødisk påske i Lofoten omkring 1900, bilder av Josef Kahn med sønner på Rørvik-martna omkring 1910 og Simon Mahlers reiseberetninger på jiddish fra hans liv som omførselshandler.

Fra århundreskiftet er det en markant økning av antall jødiske forretninger i byen. I løpet av mellomkrigstiden etablerte jødene fra Trondheim totalt 27 forretninger. Fra disse butikkene har vi blant annet gjenstander, bilder og dokumenter. I tillegg til dette har vi også gjenstander fra kontorene til medlemmer som var urmakere og leger.

Sommeren 1905 ble Det Mosaiske Trossamfunn stiftet. Arkivet består blant annet av trossamfunnets medlemsregistre og møteprotokoller fra 1905 og fremover samt dokumenter fra foreninger, som kvinneforeningen WIZO og ungdomsforeningen SJUF. Av gjenstander besitter museet blant annet religiøse bøker og gjenstander fra navngitte, jødiske familier og interiør fra synagogene i Trondheim. Noteark med synagogesanger fra kantoren Grabowski før andre verdenskrig er verdt å nevne her. Fra det religiøse livet finner vi også en god del dokumentasjon på for eksempel debatten rundt scächtet (jødisk rituell slaktning) og hvordan Det Mosaiske Trossamfunn arbeidet mot et lovforbud.

Arkivet kaster lys over hvordan en liten religiøs minoritet integrerte seg i det norske samfunnet gjennom for eksempel muntlige og skriftlige beretninger fra jøder som vokste opp i mellomkrigsårene, og etter 1945. Bilder (fotografi og tegninger), gjenstander fra jødiske hjem, dokumenter som brev, dagbøker m.v. gir også et innblikk i dette.

2.verdenskrig satte en brå stopp på det jødiske livet i Trondheim. Dokumentasjon på inndragning av jødiske radioapparater i 1940, konfiskeringen av jødiske forretninger og eiendommer, personlige brev, legitimasjonskort med J -stempel og utreisebevis fra konsentrasjonsleir er noe som kan nevnes her. Av

Side 3/4
Gjenstander kan spesielt fangedrakten fra en av de overlevende fra Trondheim trekkes frem. Arkivet har også blant annet en kniv fra Auschwitz, J-stempel fra Strinda Politikammer i Trondheim, en bok med tegninger og dikt fra Buchenwald. Skildringer av livet i konsentrasjonsleir og flytningelivet finner vi i muntlige og skriftlige kilder. Fra flykningtilværelsen har vi bilder og for eksempel Filip Kahns dagbok som skildrer flykningtilværelsen i Sverige.

Fra etterkrigstiden finner man materiale som viser rettsoppgjøret etter krigen, gjenreisning av synagogen, sosiale og kulturelle begivenheter og forretningslivet.

Oppbevaring
Museet befinner seg som sagt inne i synagogen, en bygning som i seg selv har adgangskontroll. Arkivets materiale er oppbevart i museets lokaler, usikret og noe fuktig oppbevart. Det er en mye løsmateriale i esker og mye av det er i dårlig forfatning. Svært viktig historisk dokumentasjon er med andre ord meget utilfredsstillende oppbevart, og i ferd med å gå tapt. Museet har to brannsikre skap som inneholder bilder og dokumenter, men det aller meste er i esker.

Prosjektets overordnede mål
JmT ønsker med dette prosjektet å publisere og tilgjengeliggjøre materialet i arkivet, som har stor lokal- og nasjonal verdi. Mye forsvant under 2. verdenskrig, og det er derfor viktig å sikre det materialet museet har per dags dato.
For å realisere hovedmålet har vi etablert følgende delmål:

1. Det eksisterende materialet må sorteres, og man må ha en kvalitetsvurdering av det som er innsamlet.
2. Det aller meste av samlingen er oppbevart og ordnet på en utilfredsstillende måte i museets lokaler. Arkivet må sikres på en måte som gjør at det bevares for fremtiden. En tilstandsrapport av materialet vil være nødvendig for å vise hva som er kritisk å påbegynne først.
3. Ordne/katalogisere («rydde») samlingen. I denne perioden må også innholdet i arkivet gås igjennom i forhold til personvern.
4. I prosjektperioden må det avklares hvor den permanente plasseringen av samlingen skal være (om deler av samlingen skal oppbevares eksternt).
5. Digitalisere samlingen. Når materialet blir digitalisert vil det også kunne munne ut i nye undervisningsopplegg og bli brukt i museets formidling.

Langsiktig mål
Neste fase vil være for JmT å drive en mer målrettet og helhetlig samlingsforvaltning. Det vil si å innhente og fortløpende legge det i inn arkivet, og bruke det i formidlingssammenheng.

Framdriftsplan			
Framdriftsplan for hele prosjektperioden			
Startdato	01.03.2013		
Sluttdato	01.03.2014		
Aktivitetplaner			
Tittel	Fra dato	Til dato	
Tilstandsrapport/oversikt/identifisering arkiv	01.03.2013	01.04.2013	
Ordning og registrering	01.04.2013	01.08.2013	
Digitalisere samlingen	01.08.2013	01.01.2014	
Tilgjengeliggjøre for publikum, forskere etc	01.01.2014	01.02.2014	
Andre opplysninger / kommentarer om framdrift- / aktivitetsplan.			
Opplæring av formidler og frivillige vil skje underveis i prosjektet.			

Samarbeidspartnere

Har du en samarbeidspartner?	Ja
Samarbeidspartner 1	
Navn	Museene i Sør- Trøndelag (MiST)
Formell avtale?	Ja
Postadresse	Havnegata 12
Postnr / Poststed	7010 Trondheim
Kontaktperson	Suzette Paasche
Tlf. til kontaktperson	72606740
E-post til kontaktperson	suzette.paasche@mist.museum.no
Rolle	Museene i Sør- Trøndelag (MiST) skal hjelpe til med opplæring av formilder og hjelpe til med faglig kompetansen som de sitter på (råd/veiledning og assistanse)

Prosjektbudsjett

Prosjekt
Ettårig eller flerårig prosjekt? Ettårig

BUDSJETT FOR FØRSTE ÅR

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Ett årsverk	kr 560 000,00
Varer/utstyr	Div materiell; bl.a. scanner	kr 50 000,00
Tjenester kjøpt av andre	Oversikt og tilstandsrapport av arkiv	kr 10 000,00
Andre utgifter (spesifiser)	Primus database	kr 35 000,00
	Primus Grunnkurs	kr 5 000,00
Totale utgifter		kr 660 000,00

Inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 396 000,00</u>
Trondheim kommunes kulturfond	Nei	kr 250 000,00
Egeninnsats	Ja	kr 14 000,00
Totale inntekter		kr 660 000,00

Kommentar til budsjett neste år

JMT har søkt om driftsmidler til Kulturdepartement/Kulturråd, kommune og fylkeskommune for 2013, men har p.t. ikke mottatt signaler om disse imøtekommes. Det vil i så fall arbeides videre med søknad for 2014. JmTs eneste reelle inntektskilde, med unntak av et mindre beløp fra inngangspenger, er Trondheim kommunes støtte til en 50% stilling til formilder (for bl.a. å sikre at skoleklasser kan få et tilrettelagt opplegg). Andre driftskostnader til bygning m.v. dekkes p.t. av Det Mosaiske Trossamfunn, som eier av synagogen (som museet er i). JmT har derfor p.t. ikke mulighet til å stille med egne midler utover den egen arbeidsinnsats som formidler og samarbeid med frivillige kan legge inn. Søknad til Trondheim kommunes kulturfond oversendes kommunen omlag parallellt med denne søknaden til Kulturrådet.

Vedlegg

- Bekreftelse fra MiST AS.pdf
- Jødisk museum i Trondheim, strategidokument for 2013-2017-1.doc